

Public Participatory Political Culture: A Case Study of Tak Bat Devo Festival at Wat Sangkat Rattana Khiri, Mueang District, Uthai Thani Province

Phrakhru Sangkharak Atthapol Khantipalo (Sakulpram)¹ and Sayam Dampreeda²

Received: July 01, 2025

Revised: June 28, 2026

Accepted: June 30, 2026

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival at Wat Sangkhat Rattana Khiri; 2) to analyze the relationship between Aparihaniyadhamma and public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival at Wat Sangkhat rattana Khiri; and 3) to propose guidelines for developing public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival at Wat Sangkhat Rattana Khiri. This was a mixed-methods research. Quantitative research involved distributing questionnaires with a reliability coefficient of 0.937 to a sample of 400 people. Statistical methods used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. Qualitative research involved in-depth interviews with 23 key informants selected using purposive sampling, employing descriptive content analysis. The research findings revealed that 1) the level of public participatory political culture in Tak Bat

¹ Sangkat Rattana Khiri Temple

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: atthapols93@gmail.com @gmail.com, Tel. 061 270 9836

Devo Festival at Wat Sangkhat Rattana Khiri according to Aparihaniyadhamma was high overall ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.32), while opinions on the level of public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival according to the principle of participation were also high ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.39); 2) the relationship between Aparihaniyadhamma and the public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival showed a high positive correlation ($r = 0.62$); and 3) guidelines for developing public participatory political culture in Tak Bat Devo Festival at Wat Sangkhat Ratana Khiri were found to be (1) in terms of decision-making, opportunities should be given to the people and all sectors to express opinions and make decisions in organizing the event; (2) in terms of implementation, public participation in planning and implementing the event should be promoted systematically; (3) in terms of receiving benefits, benefits from the event should be distributed thoroughly and fairly; and (4) in terms of evaluation. opportunities should be given for the public to participate in monitoring, evaluating, and proposing ways to improve the event.

Keywords: Public Participation, Tak Bat Devo Festival, Participatory Political Culture

วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษางานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

พระครูสังฆรักษ์อรรถพล ขนดีโพโล (สกุลพราหมณ์)¹ และสยาม ดำปรีดา²

Received: July 01, 2025

Revised: June 28, 2026

Accepted: June 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี และ 3) เสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.937 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 23 รูป/คน ใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา พบว่า 1) ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี ตามหลักอปริหานิยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.32) ขณะที่ความคิดเห็นระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโวตามหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.39) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอปริหานิยธรรมกับวัฒนธรรม

¹ วัดสังกัสรัตนคีรี

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: atthapols93@gmail.com @gmail.com, Tel. 061 270 9836

ทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว โดยมีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.62$) และ 3) แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี พบว่า (1) ด้านการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการจัดงาน (2) ด้านการดำเนินการ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ (3) ด้านการรับผลประโยชน์ ควรจัดสรรผลประโยชน์จากการจัดงานอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และ (4) ด้านการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมติดตาม ประเมินผล และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดงาน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน, ประเพณีตักบาตรเทโว, วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

บทนำ

ในระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญที่ไม่จำกัดอยู่เพียงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่ยังครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ การร่วมคิดร่วมทำ และร่วมตัดสินใจในประเด็นที่ส่งผลต่อชีวิตและสังคมโดยรวม (Pateman, C., 1970) แนวคิดเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม” เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาโดย Almond, G. A., & Verba, S. (1963) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งต้องอาศัยพลเมืองเชิงรุกที่มีบทบาทในการติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และร่วมกิจกรรมของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ แม้ในระดับมหภาคการมีส่วนร่วมอาจเผชิญกับข้อจำกัดทางโครงสร้างอำนาจ แต่ในระดับท้องถิ่นนั้น “งานประเพณีวัฒนธรรม” ได้กลายเป็นพื้นที่ทางการเมืองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมสาธารณะและปฏิสัมพันธ์กับรัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม (ธเนศ วงศ์ยานนาวา, 2552)

ประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี มิได้เป็นเพียงมรดกทางวัฒนธรรมหรือกิจกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ในปัจจุบันประเพณีนี้ได้ถูกยกระดับสู่โครงการสาธารณะระดับจังหวัดที่ปรากฏในปฏิทินการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ มีการ

จัดสรรงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนให้ประเพณีนี้เป็นโครงการสำคัญในการสร้างชื่อเสียงและกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัด โดยเปลี่ยนสถานะจากกิจกรรมความเชื่อไปสู่เครื่องมือเชิงนโยบายสาธารณะ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี, 2564) กิจกรรมดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับตำนานวันเทโวโรหนะอย่างมีแบบแผน ทั้งการอัญเชิญพระพุทธรูปปางเปิดโลกผ่านบันได 449 ขั้น ซึ่งสะท้อนภาพแรงศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่ยึดมั่นในวิถีปฏิบัติดั้งเดิม (องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, 2556)

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การรักษาสมดุลระหว่างศรัทธาดั้งเดิมกับการบริหารจัดการโดยรัฐเป็นเรื่องที่ท้าทาย หากกระบวนการมีส่วนร่วมขาดความต่อเนื่องหรือขาดการพัฒนาที่เท่าทันต่อยุคสมัย ประเพณีอาจสูญเสียคุณค่าหรือกลายเป็นเพียงกิจกรรมที่ถูกสั่งการจากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว ประเด็นสำคัญคือจะทำอย่างไรให้ความศรัทธา ถูกเปลี่ยนผ่านสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและประชาชนสามารถร่วมกันออกแบบและพัฒนาประเพณีนี้ให้เป็นเวทีที่สร้างความรักความสามัคคี และส่งเสริมความพร้อมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษางานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี” เพื่อวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากการวิจัยนี้จะป็นองค์ความรู้สำคัญในการค้นหาแนวทางพัฒนาและสืบทอดประเพณีตักบาตรเทโวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นแบบอย่างให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในงานประเพณี อันจะนำไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่นสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 40,755 คน (ที่ว่าการอำเภอเมืองอุทัยธานี, 2566) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, Taro. 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 396 ราย แต่เพื่อความสมบูรณ์ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.8-1.0 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น 0.937 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย คือ สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอ้างอิงคือ สถิติอนุมาน(Inferential Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนชุมชน จำนวน 23 รูป/คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 5 รูป/คน 2) ผู้แทนองค์กรภาครัฐ จำนวน

3 คน 3) ผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่น จำนวน 4 คน 4) ผู้แทนกรรมการวัด จำนวน 3 คน 5) ประชาชน ชุมชน จำนวน 5 คน และ 6) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน

3. การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาเป็นข้อมูลหลักในการศึกษาระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนและความสัมพันธ์ระหว่างหลักการบริหารนิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม จากนั้นจึงนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์และอธิบายเพิ่มเติมเพื่อยืนยัน สนับสนุน และขยายความผลการวิจัยเชิงปริมาณให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งนำข้อมูลจากทั้งสองส่วนมาสังเคราะห์ร่วมกันเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเพื่ออธิบายผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสรุปผลการวิจัยตามกระบวนการศึกษา ดังนี้

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า

ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านสักการะ เคารพนับถือ และเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.43) และด้านเคารพสักการบูชาบูชาปฐุชนียสถานและปฐุชนียวัตถุ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ ส่วนด้านหมั่นประชุมเนืองนิตย์ ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.49) ด้านปกป้องคุ้มครองเด็กและสตรีไม่ให้ถูกข่มเหงน้ำใจ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.40) และด้านบำรุงรักษาผู้มีธรรมอันเป็นที่พึ่งของประชาชน ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.49) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ หรือการสืบทอดประเพณีตามแบบแผนเดิมโดยไม่เปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.58) แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก

สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.71) รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.56) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.62) และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.62^{**}$) แสดงให้เห็นว่า หลักอภิธานิธรรมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสักการะ เคารพนับถือ และเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา (X4) มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y4) ในระดับสูงมาก ($r = 0.85$) รองลงมา ได้แก่ ด้านหมั่นประชุมเนืองนิตย์ (X1) กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r = 0.79$) ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม (X2) กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.60$) และด้านปกป้องคุ้มครองเด็กและสตรีไม่ให้ถูกข่มเหงน้ำใจ (X5) กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Y1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = 0.59$)

นอกจากนี้ ด้านเคารพสักการบูชาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ (X6) กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Y2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.49$) ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (X3) กับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Y3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.46$) และด้านบำรุงรักษาผู้มีธรรมอันเป็นที่พึ่งของประชาชน (X7) กับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Y4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.43$)

3. แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า

3.1) *ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ* ควรเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูล และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ ควบคู่กับการอนุรักษ์คุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของงานประเพณีร่วมกัน

3.2) *ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ* ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวางแผนและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผ่านการประชุมและการประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ความรับผิดชอบ และความสำเร็จของการจัดงาน

3.3) *ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์* ควรจัดสรรผลประโยชน์จากการจัดงานให้เกิดความทั่วถึงและเป็นธรรม พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และตัดสินใจ โดยยึดหลักระเบียบและความโปร่งใส อันจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม

3.4) *ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล* ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมเสนอแนวทางพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงการจัดงานให้มีประสิทธิภาพ และสืบสานประเพณีต่อกับตราเทโวให้คงอยู่สืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า

ระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.32) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการงานประเพณีตักบาตรเทโวเป็นกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การยึดมั่นในหลักอปริหานิยธรรม 7 ซึ่งส่งเสริมความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การเคารพผู้อาวุโส การปฏิบัติตามระเบียบ และการดำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชุมชน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนให้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิตย์ ศรีอุบล และสมจิต ขอนวงศ์ (2567) พบว่า หลักอปริหานิยธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม

ร่วมเชิงพุทธของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักอภิธานิธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.83, S.D.=0.93)

ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.68, S.D. = 0.39) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประเพณีตักบาตรเทโวเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชน จึงส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทั้งในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิภรณ์ เหม็ด และธนศพล อินทร์จันทร์ (2568) พบว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.79) สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อประชาชนได้รับโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน ย่อมก่อให้เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอภิธานิธรรมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01** โดยมีค่าความสัมพันธ์ในทางบวก มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกันเป็นคู่โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง Pearson correlation (r = 0.62**) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักอภิธานิธรรม 7 ส่งเสริมความสามัคคี ความพร้อมเพรียง การเคารพกฎระเบียบ และการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงทำให้หลักอภิธานิธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวุฒิชัย ภูริวฑฒโน (บริคุต) และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต (2565) พบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (R = 0.739**)

3. แนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในงานประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ควรส่งเสริมการมีส่วน

ร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น วางแผนดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผลร่วมกัน ภายใต้หลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างความสามัคคี ความภาคภูมิใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการสืบสานงานประเพณีดีกบตรเทโวให้คงอยู่ชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดงานประเพณีดีกบตรเทโวเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ภายใต้ความร่วมมือของชุมชน จึงก่อให้เกิดความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วมกัน และการสืบสานประเพณีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของCohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนควรเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในทุกกระบวนการจะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน และนำไปสู่ความร่วมมือในการอนุรักษ์และสืบสานกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษา “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชน กรณีศึกษางานประเพณีดีกบตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี” ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงานประเพณีตักบาตรเทโวในมิติวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานีสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ + ด้านปกป้องคุ้มครองเด็กและสตรีไม่ให้ถูกข่มเหง + ด้านเคารพสิทธิการบูชาบูชาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ + ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ การเปิดโอกาสให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อโต้แย้ง เพื่อร่วมกันพัฒนาการบริหารจัดการงานประเพณีตักบาตรเทโว พร้อมส่งเสริมให้เคารพสถานที่และวัตถุที่มีคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในการจัดงานอย่างยั่งยืน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ + ด้านหมั่นประชุมเนื่องนิത്യ + ด้านเคารพสิทธิการบูชาบูชาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ + ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม ประชาชนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง มีการประชุมประจำตามระเบียบเพื่อรายงานและวางแผนงานร่วมกัน จัดงานประเพณีตักบาตรเทโวเพื่อสืบสานวัฒนธรรมอันดีงาม และมีความพร้อมเพรียงในการเข้าร่วมประชุม แสดงถึงระเบียบวินัยและความสามัคคีของชุมชน เพื่อให้การจัดการงานประเพณีตักบาตรเทโวสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ + ด้านหมั่นประชุมเนื่องนิത്യ + ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม + ด้านไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการจัดงานประเพณีตักบาตรเทโวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และตัดสินใจ และประชาชนเข้าร่วมประชุมอย่างพร้อมเพรียง ตรงต่อเวลา แสดงถึงความสามัคคีและความรับผิดชอบร่วมกัน และการดำเนินงานเป็นตามระเบียบที่กำหนดโดยเคร่งครัด ไม่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ไม่ได้บัญญัติไว้

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล + ด้านหมั่นประชุมเนื่องนิത്യ + ด้านพร้อมเพรียงกันประชุม + ด้านเคารพสิทธิการบูชาบูชาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ มีการประชุมตามรอบเวลาที่กำหนด โดยเข้าร่วมอย่างพร้อมเพรียงตรงต่อเวลา แสดงถึงระเบียบวินัย ความสามัคคี และความรับผิดชอบร่วมกัน พร้อมทั้งส่งเสริม

จิตสำนึกด้านศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อบกพร่องและพัฒนาสืบสาน ประเพณีตักบาตรเทโวให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้แก่ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนและพุทธศาสนิกชนในพื้นที่ ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของประเพณีตักบาตรเทโวในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดอุทัยธานี ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในงานประเพณีอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความรัก ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และสืบสานประเพณีให้คงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืน

2. คณะกรรมการจัดงานประเพณีตักบาตรเทโวจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุทัยธานี และวัดสังกัดรัตนคีรี ควรร่วมกันกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดงานให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ดั้งเดิมของประเพณีตักบาตรเทโวและหลักพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเน้นคุณค่าด้านศาสนา วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน มากกว่าการส่งเสริมกิจกรรมเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ควรกำหนดมาตรการควบคุมและกำกับรูปแบบการจัดงานให้เหมาะสม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ ความศักดิ์สิทธิ์ และคุณค่าทางวัฒนธรรมของประเพณีตักบาตรเทโวให้คงอยู่สืบไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุทัยธานี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการงานประเพณีตักบาตรเทโว โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดงานมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ควรนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของประเพณีตักบาตรเทโว เพื่อสร้างความรัก ความภาคภูมิใจ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณี

3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด และวัดสังกัสรัตนคีรี ควรนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนานิทรรศการและสื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประวัติและความสำคัญของประเพณีตักบาตรเทโว เพื่อให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของประเพณีมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ที่ว่ากล่าวอำเภอเมืองอุทัยธานี. (2566). *ทะเบียนประชากร*. (อัตสำเนา).

ธนศ วงศ์ยานนาวา. (2552). *วัฒนธรรมกับการเมือง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระวุฒิชัย ภูริวฑฒโน (บริคุต) และพระครูโสภณกิตติบัณฑิต (2565). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลเวียงสา อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 8(2), 273-291

วินิตย์ ศรีอุบล และสมจิต ขอนวงศ์ (2567). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเชิงพุทธของประชาชนในการเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลวังหงส์ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่*, 10(1), 123-140.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุทัยธานี. (2564). *ประเพณีตักบาตรเทโว วัดสังกัสรัตนคีรี*. เข้าถึงได้จาก <https://www.uthailocal.go.th/news-detail?hd=1&id=116005>.

สุวิกรานต์ เขมิต และธนศพล อินทร์จันทร์ (2568). การมีส่วนร่วมของประชาชนและรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวังชิ้น จังหวัดแพร่ *วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*, 6(2), 41-51.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี. (2556). *ประเพณีและงานประจำปี*. อุทัยธานี : คมศิลป์การพิมพ์.

Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development*, 8(3), 213–235.

Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.)*. New York: Harper & Row.